

การวิเคราะห์การแปลจากภาพยนตร์เรื่อง มหาบุรุษซาโมไร
The Analysis of Translation in The Last Samurai Movie (2003)

สุพจน์ มูลครอง

ภราดร สุขพันธ์ และวิภาพร สุรินทร์ธรรม

*ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

BZBIRDDY@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การแปลบทภาพยนตร์ เรื่อง มหาบุรุษซาโมไร หรือ The Last Samurai (2003) จากคำบรรยายใต้ภาพภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์แบบพรรณนาวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้เลือกใช้กลวิธีดังต่อไปนี้เป็นกรอบทฤษฎีในการวิเคราะห์ คือ 1) การแปลแบบตรงตัว 2) การแปลสำนวน 3) การแปลคำสแลง 4) การแปลภาษาภาพพจน์ จากการวิเคราะห์พบว่าบทภาพยนตร์เรื่องนี้ ส่วนใหญ่ใช้กลวิธีการแปลแบบตรงตัวมากที่สุด รองลงมาเป็น การแปลสำนวน และ การแปลคำสแลง ตามลำดับ

คำสำคัญ: การแปล, ภาพยนตร์

Abstracts

The purpose of this study is to analyze translation principles used in The Last Samurai (2003) from English to Thai subtitles. This is a qualitative study with descriptive analysis. The researcher chose the following principles as the framework to analyze the data: 1) Lexical translation 2) Idiomatic translation 3) Slang translation 4) Figurative languages translation According to the analysis, it was found that there had been several translation principles used in the subtitle's translation. They are lexical translation, idiomatic translation, and slang translation respectively.

Keyword: translation, movies

บทนำ

ปัจจุบันภาพยนตร์เป็นสื่อที่มีบทบาทสำคัญที่คนส่วนใหญ่ใช้เป็นตัวเลือกในการชมเพื่อให้เกิดความบันเทิง สนุกสนาน ตลอดจนถึงการผ่อนคลายความเครียด ความกังวล ผู้ชมนั้นก็มีสนิยมในการเลือกชมภาพยนตร์ที่หลากหลายมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นภาพยนตร์ที่มาจากต่างประเทศ ภาพยนตร์ในงานเทศกาลหนังต่าง ๆ ภาพยนตร์ที่ได้รับรางวัล หรือภาพยนตร์นอกกระแสก็ตาม แต่ปัจจุบันภาพยนตร์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุด ส่วนใหญ่จะเป็นภาพยนตร์ทางฝั่งอเมริกา ยุโรป และเอเชีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพยนตร์ฮอลลีวูดที่มีบทบาทสำคัญ

ต่อผู้รับชมคนไทยในปัจจุบัน เพราะความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการถ่ายทำภาพยนตร์ของต่างประเทศ จึงทำให้การสร้างภาพยนตร์มีความเจริญก้าวหน้าไปมาก ซึ่งทำให้ปัจจุบันผู้ชมชาวไทยรับชมภาพยนตร์จากต่างประเทศมากขึ้น เนื่องมาจากวัฒนธรรมที่แตกต่างทำให้การชมภาพยนตร์มีความน่าสนใจและได้รับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลากหลายด้าน เช่น วัฒนธรรมทางด้านอาหาร การแต่งกาย นวัตกรรม ความคิด การเป็นอยู่ของผู้คน และภาษา เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีมนุษย์เราได้ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นและพัฒนาเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อย่างไรก็ตามสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่สื่อออกมาผ่านตัวภาพยนตร์ทำให้ผู้ที่อยู่ต่างประเทศ อย่างเช่นประเทศไทย ได้เรียนรู้ศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่มีความสำคัญของแต่ละประเทศ ทำให้เราเข้าใจวัฒนธรรม สำนวนหรือภาษาที่แฝงอยู่ในภาพยนตร์ต่างประเทศ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2558)

ทุกวันนี้การเข้าใจและเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจึงมีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนไทยเป็นอย่างมาก การแปลภาษานั้นจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการที่จะทำให้คนไทยสามารถติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติ และทำให้ชาวต่างชาติสามารถติดต่อสื่อสารกับคนไทยได้ การแปลที่มีอยู่ในประเทศไทยนั้นมีทั้งที่แปลจากภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย และแปลจากภาษาไทยไปเป็นภาษาต่างประเทศนั้นมีอยู่มากมายหลากหลายประเภท เช่น การแปลด้านธุรกิจการค้า การแปลทางกฎหมาย การแปลด้านการแพทย์และเภสัชกรรม การแปลด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การแปลทางด้านวรรณกรรม การแปลหนังสือ การแปลบทภาพยนตร์ ฯลฯ ซึ่งในแต่ละแบบมีวิธีการแปลในรูปแบบที่ต่างกันไปเพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหา วัตถุประสงค์ เพื่อที่จะนำการแปลภาษาเหล่านั้นไปใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมต่อไป (อัจฉรา ไส้ศรีตรูไกล, 2554)

การแปลบทภาพยนตร์จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย ก็เป็นศาสตร์การแปลแขนงหนึ่งซึ่งทำให้ผู้ชมเข้าใจบริบทของภาพยนตร์และได้เข้าถึงสิ่งที่ผู้จัดทำภาพยนตร์อยากที่จะสื่อถึงอย่างแท้จริง แต่การแปลภาพยนตร์ก็มีความหลากหลายในการแปล เช่น การแปลคำบรรยายได้ภาพ การแปลเพื่อพากย์บทละครและการแปลชื่อภาพยนตร์ “การแปลบทภาพยนตร์” ก็เป็นการแปลอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นการแปลจากภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่งที่มีความสำคัญต่อผู้ชมเป็นอย่างมาก และมีผลต่อความเข้าใจของผู้ชมด้วยว่าได้รับชมภาพยนตร์เรื่องนั้นได้เข้าใจหรือไม่ อีกทั้งการแปลบทภาพยนตร์ ผู้แปลต้องมีความเชี่ยวชาญ เนื่องจากผู้แปลควรต้องสรุปภาพยนตร์ทั้งเรื่อง และมีความเข้าใจในวัฒนธรรมของประเทศนั้น ๆ ได้อย่างลึกซึ้งเสียก่อน เพื่อให้ผู้ชมสามารถเข้าใจในสิ่งที่ภาพยนตร์เรื่องนั้น ๆ ต้องการจะสื่อถึง ผู้แปลต้องทำหน้าที่เป็นสื่อกลาง ระหว่างต้นฉบับกับบทแปล จึงต้องรักษาความถูกต้องของทางต้นฉบับ ทั้งด้านความคิด ปรัชญา และภาษาที่ใช้ ผู้แปลต้องเลือกคำที่แปลแล้ว รักษาความหมายเดิมเอาไว้เหมือนเดิม หรือเรียบเรียงในภาษาใหม่ให้กลมกลืนเป็นธรรมชาติ ทำให้คล้อยความตามอารมณ์ จินตนาการ และเข้าใจความคิดของผู้เขียนหรือผู้ประพันธ์ได้อย่างถ่องแท้ แต่เพราะว่าบางคำนั้น บางครั้งเป็นคำที่มีได้ใช้ในความหมายแรก แต่เป็นการใช้คำในลักษณะที่ให้ความหมายเฉพาะ เปรียบเทียบ อาจเป็นหนึ่งคำหรือมากกว่าหนึ่งคำขึ้นไป เมื่อได้ปรากฏอยู่รวมกันแล้ว มักสร้างความหมายใหม่ ที่แตกต่างไปจากความหมายเดิมของแต่ละคำที่ปรากฏอยู่อย่างโดดเดี่ยว หรือเปรียบเทียบ สำนวนภาษาในแต่ละภาษาย่อมมีความแตกต่างกันออกไป เนื่องจากว่ามีความเป็นมาแตกต่างกัน หากจะแปลแบบตรงตัว ความหมายที่ได้มานั้นอาจจะทำให้เปลี่ยนแปลงได้ บางครั้งผู้แปลจำเป็นต้องใช้ลักษณะการตีความแล้วอธิบาย อีกทั้งบางครั้งผู้แปลก็อาจจะต้องหาประโยคหรือสำนวนภาษาในภาษาปลายทาง ที่สามารถเทียบเคียงกันได้มาแทน โดยควรที่จะพิจารณาเป็นกรณีไป ผู้แปลนั้นจำเป็นต้องอย่างยิ่งยวดที่จะต้องจำและเข้าใจในสำนวนภาษา รูปแบบประโยคในตัวบทภาพยนตร์นั้น ๆ เพื่อที่จะไม่ให้เกิดการแปลในบทภาพยนตร์นั้น ๆ เป็นการแปลที่ผิดแผกแปลกความหมายไป (สุพรรณิ ปิ่นมณี, 2555)

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษา การวิเคราะห์การแปลในบทภาพยนตร์เรื่อง *มหาบุรุษซามูไร* หรือ *The Last Samurai* (2003) เนื่องจากภาพยนตร์เรื่องนี้สะท้อนความคิด วัฒนธรรม รูปแบบการเป็นอยู่ในวิถีชีวิตของซามูไร ที่มีความโดดเด่นของการใช้ภาษา อีกทั้งยังเป็นการใช้ภาษาอังกฤษในประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลักภาพยนตร์เรื่อง *มหาบุรุษซามูไร* หรือ *The Last Samurai* (2003) เป็นภาพยนตร์ประเภทดราม่า สงคราม ผจญภัย ได้กล่าวถึงเรื่องราวของร้อยเอก เนธาน อัลเกรน (Nathan Algren) ซึ่งเป็นคนไร้จุดมุ่งหมาย บรรดาศึกสงครามที่เขาได้ไปร่วมรบมาก่อนหน้านี้ดูเหมือนมันช่างห่างไกลและไร้ผล เขาเคยเอาชีวิตเข้าเสี่ยงเพื่อเกียรติยศและประเทศชาติ ทว่าหลายปีมานี้ นับตั้งแต่สงครามกลางเมืองของอเมริกา ทำให้โลกได้เปลี่ยนแปลงไปมาก เงินตราเข้ามาแทนที่ความหาญกล้า ประโยชน์ส่วนตัวเข้ามาแทนที่ความเสียสละ และไม่มีเกียรติยศหลงเหลืออยู่อีกต่อไป โดยเฉพาะทางฝั่งตะวันตกเมื่อหน้าที่ของเขาในการปฏิบัติต่อชาวอินเดียนแดงได้จบลง ตามสภาวะแห่งความเป็นจริงอันแสนโหดร้าย ณ ที่กว้างใหญ่ที่ปราศจากการให้อภัยใด ๆ ที่อยู่ใกล้กับริมฝั่งแม่น้ำว่าชิตะ อัลเกรนได้สูญเสียกำลังใจจนหมดสิ้นในเวลาเดียวกันนี้ที่ห่างออกไปอีกซีกโลกหนึ่ง ทหารหาญอีกนายหนึ่งที่เป็นนักรบขององค์จักรพรรดิ มองเห็นวันข้างหน้าของชีวิตตนที่มีแต่จะถูกกลืนรอนลงเรื่อย ๆ ชายผู้นี้คือ คัตสึโมโตะ ผู้เป็นหัวหน้าคนสุดท้ายของเหล่านักรบซามูไรรุ่นเก่าที่เป็นที่น่านับถือ ซึ่งเป็นผู้อุทิศชีวิตให้กับองค์จักรพรรดิและประเทศชาติ เช่นเดียวกันนี้กับการรุกรานแบบสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นในฝั่งตะวันตกของอเมริกา ที่ชนชาวพื้นเมืองอเมริกันถูกบีบบังคับและต้องให้เงินนม เป็นเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงที่เกิดขึ้นกับประเพณีทางฝั่งญี่ปุ่น วิทยาการสมัยใหม่นำมาซึ่งความเจริญ แต่กลับคุกคามสิ่งที่มีคุณค่าและกฎเกณฑ์ของเหล่านักรบซามูไรที่ได้เคยมีวิถีชีวิตและการสละชีพเพื่อสิ่งเหล่านั้นมานับศตวรรษ แต่คัตสึโมโตะไม่มีวันที่จะละจากโดยปราศจากการต่อสู้ตามวิถีดั้งเดิม เส้นทางของทั้งสองนักรบมาบรรจบกันเมื่อองค์จักรพรรดิหนุ่ม ได้ถูกเชื้อเชิญโดยความสนใจของทหารต่างชาติที่ปรารถนาจะทำการค้าอาวุธในตลาดที่กำลังเติบโตของญี่ปุ่น ทางอเมริกาจึงได้ตกลงว่าจ้างให้อัลเกรนมาเป็นผู้ฝึกให้กับกองทัพที่ทันสมัยกองแรกของญี่ปุ่น แต่ในขณะที่บรรดาเหล่าขุนนางที่ปรึกษาขององค์จักรพรรดิ ต้องการที่จะกำจัดเหล่านักรบซามูไรให้สิ้นซาก เพื่อจัดตั้งรัฐบาลในแบบตะวันตกที่จะทำให้เป็นมิตรกับการค้าขึ้นนั้น อัลเกรนกลับได้พบว่าตัวเขานั้นได้ประทับใจและเกิดความเอินเอียงไปทางฝั่งของนักรบซามูไรซึ่งพวกเขามีศรัทธาความมุ่งมั่นที่ใหญ่ยิ่ง ทำให้เขาได้ระลึกถึงตัวตนของเขาที่เคยเป็นมาก่อน นายทหารนามว่า อัลเกรน ผู้ตกที่นั่งลำบาก ได้พบว่าเขากำลังเผชิญอยู่ท่ามกลางความรุนแรงและตำนานที่ต้องห้ามนั้นระหว่างโลกทั้งสอง โดยมีเพียงเหตุผลเดียวคือเกียรติยศเท่านั้นที่จะเป็นสิ่งที่นำไปให้เขาได้

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจภาษากับประวัติศาสตร์ของซามูไร จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยประสงค์ที่จะศึกษาและวิเคราะห์การแปลภาษาอังกฤษในภาพยนตร์เรื่องนี้ที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันสองวัฒนธรรม ทั้งยังเป็นการใช้ภาษาอังกฤษในประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลักว่าเป็นอย่างไร โดยเลือกวิเคราะห์เฉพาะภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยในบทภาพยนตร์ อีกทั้งผู้วิจัยยังคิดว่าการวิเคราะห์การแปลภาษานั้นมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะ ความเข้าใจ การแปลทั้งสองภาษา ไม่เพียงแค่นั้นยังเป็นแรงผลักดันที่ทำให้เกิดความสนใจการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยเล่มนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การแปลบทภาพยนตร์จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยที่อยู่ในภาพยนตร์เรื่อง *มหาบุรุษซามูไร* หรือ *The Last Samurai* (2003)

วิธีดำเนินการวิจัย

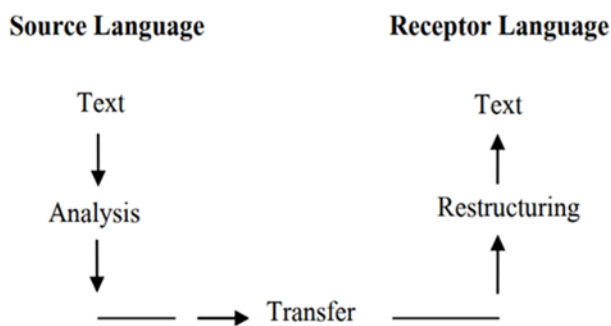
การวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์การแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยจากบทภาพยนตร์เรื่อง *มหาบุรุษซามูไร* หรือ *The Last Samurai (2003)* นี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยจากบทภาพยนตร์ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย อันได้แก่ ศึกษาเอกสาร คัดเลือกข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูล รวมถึงวิเคราะห์การแปลแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แนวคิดการแปลของ Peter Newmark แบ่งประเภทงานแปลออกเป็น 2 ชนิด โดยมีหลักการแบ่งภาษาต้นฉบับ หรือ (source language) และภาษาเป้าหมาย หรือ (target language) โดยมีวิธีการแบ่งตามแผนผังดังต่อไปนี้

SL emphasis	TL emphasis
Word-for-word translation	Adaptation
Literal translation	Free translation
Faithful translation	Idiomatic translation
Semantic translation	Communication translation

จากแผนผังรูปตัว V ที่ Peter Newmark ได้แบ่งการแปลออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การแปลแบบเน้นรักษาต้นฉบับ หรือ (SL emphasis) และการแปลแบบเน้นความเข้าใจของผู้รับสารในภาษาเป้าหมาย หรือ (TL emphasis)

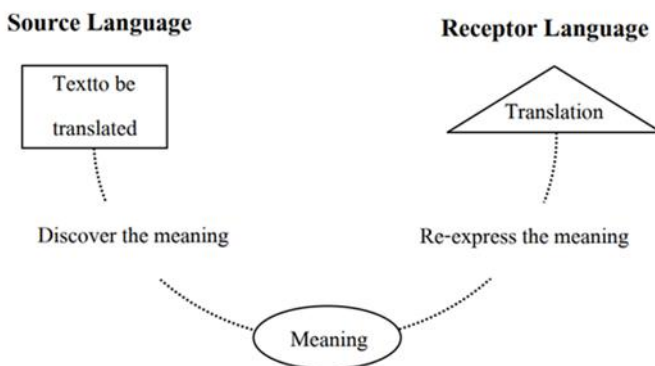
อีกทั้งยังมี Eugene Nida และ Charles Taber ได้ให้หลักการวิเคราะห์ข้อความการตีความ อีกทั้งยังให้กระบวนการแปลโดยเขียนเป็นแบบจำลองได้ดังนี้

แบบจำลองกระบวนการแปลของ Eugene Nida และ Charles Taber

(Model, Eugene Nida & Charles Taber, 1974)

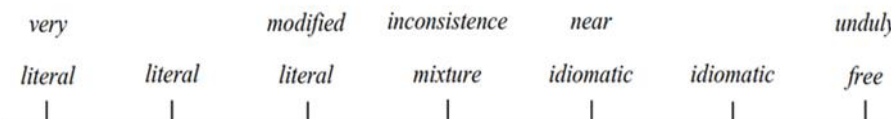
ส่วน Mildred Larson ก็เป็นนักแปลอีกผู้หนึ่ง ที่ได้ให้แผนภูมิ ในกระบวนการแปล ซึ่งเป็นแผนภูมิดังต่อไปนี้

แผนภูมิกระบวนการแปลของ Mildred Larson
(Diagram, Mildred Larson, 1984)

ชนิดของการแปล

Mildred Larson (1984) ได้แบ่งชนิดของการแปลไว้ดังต่อไปนี้

แบบจำลองชนิดของการแปล ตามแนวคิดของ Mildred Larson

(Diagram, Larson, 1984: 15)

การแปลชนิด *very literal* ภาษาไทยเรียกว่า การแปลตรงตัว การแปลคำต่อคำ การแปลตามตัวอักษร เกือบจะไม่ให้ความหมายใด ๆ แก่ผู้อ่านบทแปลเลย เนื่องจากมุ่งเน้นการผลิตซ้ำลักษณะทางภาษาของต้นฉบับ มากกว่าต้องการสื่อความหมาย ผู้แปลใช้โครงสร้างทางไวยากรณ์ที่ใกล้เคียงกับโครงสร้างในต้นฉบับทำให้ภาษาที่ใช้ในบทแปลจะแปลผิดธรรมชาติ ความหมายไม่ชัดเจน ในปัจจุบันการแปล แบบนี้ยังคงใช้อยู่เพื่อจุดประสงค์เฉพาะ เช่น การแปลคัมภีร์ไบเบิล การแปลกฎหมายสนธิสัญญาระหว่างประเทศ และการแปลประกาศทางราชการ เป็นต้น ส่วนการแปลชนิด *literal* และ *modified literal* นั้นมีการเปลี่ยนโครงสร้างทางไวยากรณ์และการใช้คำบ้างในภาษาฉบับแปลซึ่งเป็นการเปลี่ยนเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาที่แปลผิดธรรมชาติ ลดความเข้มข้นของการแปลรักษาคำและรูปแบบรอง ๆ ลงมา เน้นเอาความหมายมากกว่าแบบ *very literal*

การแปลชนิด *idiomatic* ถือเป็นเป้าหมายของการแปลที่ดีตามที่สนับสนุนของ Mildred Larson เพราะสามารถสื่อความหมายอย่างเป็นธรรมชาติแก่ผู้อ่านบทแปลได้มากที่สุด ผู้อ่านแทบไม่รู้สึกรู้ว่าอ่านงานแปลเพราะเหมือนจะเป็นงานเขียนเสียมากกว่า ส่วนแบบ *near idiomatic* ที่ใกล้เคียงกับแบบ *idiomatic* แต่ยังมีกรักษาคำและรูปแบบอยู่บ้าง

การแปลชนิด *inconsistent mixture* เป็นการแปลลักษณะผสมผสานการแปลชนิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ผู้แปลอาจใช้ลักษณะ *literal* เพื่อถ่ายทอดหน่วยไวยากรณ์และใช้ลักษณะ *idiomatic* เพื่อถ่ายทอดความหมาย ซึ่งต้องปรับไปตามความเหมาะสม

การแปลชนิด unduly free เป็นการแปลที่เรียกว่า แปลแบบอิสระ หรือแปลแบบเสรี เป็นการแปลชนิดจับเอาความคิดหลัก ๆ ในต้นฉบับมาถ่ายทอดโดยนำเนื้อหาามาปรับแต่งใหม่ เช่น ตัดทอนข้อความออกหรือเพิ่มขยายข้อความเข้าไป ยังไม่ค่อยเป็นที่ยอมรับ เพราะเป็นการแปลที่ต่อเติมข้อมูล เปลี่ยนแปลง ความหมายของต้นฉบับและบิดเบือนข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม แต่ก่อนการแปลแบบนี้ มักใช้ในการแปลงานในด้านวรรณกรรมหรือบันเทิงคดี เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น นิทาน ซึ่งไม่เน้นในเรื่องการ ตรงตามต้นฉบับ การแปลแบบนี้ ไม่เป็นที่ยอมรับและใช้ไม่ได้ในการแปลเนื้อหาที่ต้องการรักษาความถูกต้องแน่นอนของต้นฉบับ

ภาษาภาพพจน์ คือ ถ้อยคำภาษาที่ทำให้เกิดภาพขึ้นในใจ ซึ่งเป็นศาสตร์และศิลปะของการใช้ภาษาหรือการใช้ถ้อยคำอย่างหนึ่ง เรียกว่าเป็นการแปลข้อความเชิงเปรียบเทียบอีกชนิดหนึ่ง เมื่อแปลจึงไม่สามารถที่จะแปลตามตัวอักษรได้ เช่นเดียวกับการแปลสำนวนต่าง ๆ ภาษาภาพพจน์นั้นมี 8 ชนิด อันได้แก่ บุคลาธิษฐาน อุปมาอุปไมย อุปลักษณ์ ภาษาไพเราะ อธิพจน์ นามนัย อนุนามนัย และสัทพจน์

- บุคลาธิษฐาน เป็นการแปลงคำจากสิ่งที่ไม่มีชีวิตให้ทำอากัปกิริยาเสมือนสิ่งมีชีวิต
- อุปมาอุปไมย เป็นการเปรียบเทียบโดยใช้คำเปรียบเทียบกับว่าสิ่งหนึ่งเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง
- อุปลักษณ์ เป็นการเปรียบเทียบว่าสิ่งหนึ่งเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่งเพื่อกล่าวเป็นนัยให้ผู้รับสารเข้าใจเอง
- ภาษาไพเราะ เป็นการหลีกเลี่ยงคำที่ไม่สุภาพ หรือคำที่มีความหมายรุนแรง หรือคำที่มีความหมายออกไปในทางลบจนเกินไป เพื่อให้เกิดความสละสลวยสวยงามในการใช้
- อธิพจน์ เป็นการกล่าวอ้างมากเกินไปจนจริงกับสิ่งที่เป็นไปได้ยากหรือเป็นไปไม่ได้
- นามนัย ใช้เรียกสิ่งหนึ่งแทนอีกสิ่งหนึ่งให้มีความสัมพันธ์กัน หรือเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งนั้น
- อนุนามนัย เป็นการนำส่วนน้อยหรือส่วนย่อยที่เด่นชัดมากล่าว โดยหมายถึงส่วนทั้งหมด
- สัทพจน์ เป็นคำเลียนเสียงธรรมชาติที่เกิดขึ้น

การศึกษาชนิดการแปลทำให้เข้าใจบริบทของการแปลมากขึ้น เพราะว่าการแปลนั้นมีโครงสร้างที่หลากหลาย เช่น การแปลคำต่อคำ การแปลแบบผสมผสานการแปลชนิดต่าง ๆ การแปลแบบอิสระ เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยอย่างมาก เนื่องมาจากการศึกษาวิธีการแปลภาพยนตร์มีกลวิธีที่หลากหลาย อีกทั้งการแปลเป็นภาษาที่สองทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการแปลภาพยนตร์ อีกทั้งผู้แปลหลาย ๆ ท่านใช้เทคนิคการแปลแบบเสริมความ ซึ่งอาจทำให้ท่านผู้ชมหลายท่านสงสัยว่า “ใช้หลักการแปลใดในการแปล” เพราะเมื่อเปรียบเทียบกับต้นฉบับภาษาอังกฤษแล้วมีความแตกต่างกันมาก เป็นต้น ดังนั้นการศึกษานิตการแปลทำให้รู้ถึงชนิดการแปลที่หลากหลาย และสามารถนำกลวิธีต่าง ๆ เหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในงานแปลในด้านอื่น ๆ ได้ ซึ่งการศึกษานิตการแปลทำให้ผู้วิจัยได้เห็นภาพ ชนิดของการแปลเป็นพื้นฐานการแปลของการแปลหลาย ๆ ชนิดอีกด้วย

จากการที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จากกลวิธีการแปลจากนักทฤษฎีต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงได้นำเอากลวิธี 1) การแปลแบบตรงตัว 2) การแปลสำนวน 3) การแปลคำสแลง 4) การแปลภาษาภาพพจน์ นำมาเป็นเกณฑ์การวิเคราะห์

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จาก การรวบรวมประโยคต่าง ๆ จากเว็บไซต์ www.netflix.com ในภาพยนตร์เรื่อง *มหาบุรุษซามูไร* หรือ *The Last Samurai (2003)* โดยการจับภาพหน้าจอทุกบทคำบรรยายได้ภาพ แล้วนำข้อมูลที่ได้อาจดบันทึก เพื่อนำมาวิเคราะห์ต่อไป

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสาร บทความ รายงาน วิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยการหาข้อมูลจากหนังสือ พจนานุกรม หรือเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน และเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาที่น่าสนใจเกี่ยวกับภาพยนตร์เรื่องนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเลือกข้อมูลประโยค ในภาพยนตร์เรื่อง *มหาบุรุษชาโมไร* หรือ *The Last Samurai (2003)* เฉพาะตัวบทที่เป็นภาษาอังกฤษในเว็บไซต์ www.netflix.com โดยการจับภาพหน้าจอทุกบทคำบรรยายใต้ภาพ แล้วจัดบันทึกข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ และศึกษาความหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั้งระดับคำ ระดับวลี ลำดับข้อความ และระดับประโยค โดยเปรียบเทียบระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาไทย
2. ใช้เทคนิคการแปลจากทฤษฎีหลายทฤษฎีจากนักแปลที่เกี่ยวข้อง โดยนำมาวิเคราะห์ทุกเทคนิคที่พบและตรงกันในบทภาพยนตร์ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทย
3. จัดบันทึกแต่ละเทคนิคการแปล พร้อมตัวอย่างแต่ละเทคนิค
4. รวบรวมข้อมูลเพื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ตามแบบทฤษฎีที่ได้กล่าวมาแล้ว

การนำเสนอข้อมูล

ในการนำเสนอข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้เสนอโดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) เป็นข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์การแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยจากบทภาพยนตร์เรื่อง *มหาบุรุษชาโมไร* หรือ *The Last Samurai (2003)* โดยแสดงผลสรุปของการวิเคราะห์การแปล ความหมาย และคำอธิบายดังตัวอย่างต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ผลการวิจัย ซึ่งกำหนดกรอบทฤษฎีเพื่อวิเคราะห์การแปล จากภาพยนตร์จำนวน 154 นาที พบว่ามีการใช้กลวิธีการแปลหลายวิธี เช่น

1. การแปลแบบตรงตัว (Lexical Translation) เป็นการแปลคำที่ความหมายตรงกันทั้งภาษาต้นฉบับ และภาษาแปล

เช่น *They say Japan was made by a sword.*

They say the old gods dipped a coral blade into the ocean...

แปลว่า *กล่าวกันว่าญี่ปุ่นถูกสร้างด้วยดาบ*

เขาวัวเทพเจ้าจุ่มดาบปะการังลงในทะเล

ประโยคดังกล่าว เป็นประโยคเริ่มต้นของเรื่อง ซึ่งมีการเล่าเรื่องปูพื้นบรรยายถึงความเป็นมาของประเทศญี่ปุ่นตามตำนานโบราณ หากแปลเป็น *(เขาวัวญี่ปุ่นถูกสร้างด้วยดาบ...)* การเล่าเรื่องในตอนเริ่มเรื่องอาจจะไม่ได้รรถรสของการกล่าวเล่าเกริ่นนำเรื่องในตอนต้น โดยประโยคนี้ใช้กลวิธีการแปลแบบตรงตัว โดยการละประธานของประโยค *They* โดยในเนื้อหาการเล่าเรื่องราว ไม่ได้ระบุประธานของประโยคว่าเป็นผู้ใดที่กล่าวประโยคนี้ ในการบรรยายฉากเริ่มต้นของเรื่อง

2. การแปลเป็นสำนวน (Idiomatic Translation) เป็นการแปลที่ไม่สามารถแปลแบบคำต่อคำได้ อีกทั้งยังเป็นเอกลักษณ์ของภาษานั้น ที่นำมาเปรียบเทียบความหมาย

เช่น *Come on! I'm sick of this.*

แปลว่า *เร็วเข้า! ฉันรู้สึกสะอิดสะเอียนเต็มทน*

จากประโยคที่ว่า (*Come on! I'm sick of this*) หากแปลแบบตรงตัว จะแปลได้ว่า “มานี้! ฉัน *ป่วยกับสิ่งนี้*” เห็นได้ชัดแล้วว่า ความหมายจะดูผิดเพี้ยนไป เพราะ Mr. McCabe (นักแสดงในเรื่อง) กำลังเร่งให้ Algren (พระเอก) รีบขึ้นไปบนเวที อีกทั้ง Mr. McCabe (นักแสดงในเรื่อง) รู้สึกท้อแท้กับการที่จะต้องรับหน้าที่กับผู้จัดการแสดงของ Algren (พระเอก) ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ประโยคนี้จึงแปลได้ว่า “เร็วเข้า! ฉันรู้สึกสะอิดสะเอียนเต็มทน” เป็นสำนวน ที่ใช้กันโดยทั่วไปที่ไม่สามารถแปลตรงตัวได้

3. การแปลคำสแลง (Slang Translation) เป็นคำที่ไม่เป็นทางการที่ใช้กันเฉพาะกลุ่ม เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกอารมณ์ของผู้ใช้ภาษา

เช่น *Goddamm you, Algren, get out there!*

แปลว่า *จะบ้าหรืออัลเกรน ออกไปเร็ว*

“Goddamm you” แปลตรงตัวว่า (พระเจ้าสาปแช่งคุณ) ซึ่งเห็นได้ชัดว่าประโยคนี้ไม่สามารถแปลตรงตัวได้ เนื่องจากเป็นคำสแลงที่มีความหมายหยาบคาย ที่แปลว่า ได้สื่อถึงว่า Mr. McCabe (นักแสดงในเรื่อง) กำลังโมโห Algren (พระเอก) ที่ออกไปแสดงช้า ขานชื่อเขาหลายต่อหลายครั้ง เพื่อให้เขาออกไปแสดงบนเวที แต่ก็ยังไม่ออกไปสักที ผู้แปลได้เลือกใช้คำที่สุภาพเลี่ยงคำหยาบคาย แต่ยังคงอรรถรสของประโยคที่ให้ความหมายไปในทางแสดงอารมณ์ว่ากำลังโมโหอยู่

จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะบางประการที่สำคัญ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัยสำหรับผู้สนใจศึกษาทำการวิจัย หรือผู้สนใจเรื่องการแปลทั่ว ๆ ไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาการแปลเชิงประวัติศาสตร์เรื่องอื่น ทั้งภาพยนตร์และหนังสือด้านอื่น ๆ เพิ่มเติมประกอบ เพราะภาพยนตร์หรือหนังสือแต่ละประเภทย่อมอาศัยกลวิธีการแปลที่แตกต่างกัน ทำให้เข้าใจมากขึ้นจึงจะสามารถนำมาเปรียบเทียบ และนำข้อมูลไปใช้ในการศึกษาวิชาการแปลได้เป็นอย่างดี
2. ควรมีการใช้ทฤษฎีของนักทฤษฎีท่านอื่น ๆ ร่วมด้วย เพื่อที่จะได้มีการเปรียบเทียบข้อดีข้อด้อยว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร หรือมีประโยชน์แตกต่างกันอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

มหาบุรุษขามูไร. สืบค้นเมื่อ 13 กันยายน 2563, จากวิกิพีเดีย <https://th.wikipedia.org/wiki/มหาบุรุษขามูไร>
วรารัตน์ มหามนตรี. (2557). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงสร้างโลกทัศน์ของคนไทยจากภาษิต. กรุงเทพฯ:

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สัญญาวิ สายบัว. (2536). **หลักการแปล** พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจักรวรรดิธรรมศาสตร์มล. หน้า 1-3.

สุพรรณิ ปันมณี. (2555). **แปลผิด แปลถูก**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หนึ่งฤทัย ลาที. (2556) การวิเคราะห์การแปลอังกฤษเป็นไทยจากหนังสือเรื่อง แอตแลนติก มหาสมุทรข้ามกาลเวลา.

งานวิจัย, คณะภาษาและการสื่อสาร, สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาอาชีพ, สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสิทธิ์. (2548). **ภาษาศาสตร์สังคม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 7 “วิถึพหุ ธิชุมนชน รากฐานชีวิตศึนเชิงสังคมล้ำนนาในสังคมวิถึใหม่”
วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2564 ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อัจฉรา ไส้ศัตรูไกล. (2554) **จุดมุ่งหมาย หลักการ และวิถึแปล**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Baker M. (2011). **In other Words**. Oxon: Routledge.

Eugene Nida and Charles Taber. (1969). **The Theory and Practice of Translation**. Leiden: E.J. Brill.

Eugene Nida and Charles Taber. (1982). **The Theory and Practice of Translation**. Leiden: The Netherlands: E.J. Brill.

Larson Mildred. (1984). **Meaning-Based Translation: A Guide to Cross-Language Equivalence**. USA: University Press of America.

Newmark Peter. (1981). **Approaches to Translation**. Oxford: Pergamon Press.

Newmark Peter. (1995). **A Textbook of Translation**. London: Phoenix ELT.